

Disertační práce: **PhDr. Martin Veselý**

Retardace, kolaborace a aktivismus armádních elit v Protektorátu Čechy a Morava

(Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2013, 560 s.)

Pokud vůbec se v předešlých letech česká historiografie pokusila zobrazit, přesněji řečeno analyzovat různé formy kolaborace Čechů v letech nacistické okupace, povětšinou se zaměřila na osobnosti hlavních aktérů. I když se v posledních letech objevily publikace, studie i diplomové práce na vysokých školách věnované např. kolaboraci českých novinářů (E. Vajtauer, V. Krychtálek a další), stále zůstávají neprobádané otázky a problémy v této nepříliš světlé minulosti českého národa. Proto je třeba zdůraznit přínos práce M. Veselého, která prolamuje z určitého úhlu pohledu mnohdy vědomě opomíjenou a předtím dokonce tabuizovanou problematiku.

Autor navazuje na předešlou práci rigorózní, v níž se zaměřil na životní osudy divizního generála ve výslužbě R. Rychtrmoece a již tehdy v polovině prvního decennia 21. století si uvědomil, že bude více než potřebné probádat v širším kontextu český politický aktivismus, retardaci a programovou kolaboraci bývalých armádních elit v letech nacistické okupace. Proto se zaměřil na analýzu veřejných a politických aktivit této zvolené skupiny. Vytkl si i vyšší cíle a snažil se je zobrazit v širších souvislostech vývoje protektorátní a okupační politiky. Proto se položil několik základních otázek a hledal na ně odpovědi (Z jakých pohnutek spolupracovali vysocí důstojníci většinou z řad tzv. domácího vojska s nepřítelem? Existuje souvislost s pocitem nenaplněné kariéry čsl. důstojníka s pozdější jejich kolaborací? Kdo měl z jejich činností větší prospěch, dotyční, okupanti, nebo snad spoluobčané? Jaké byly skutečné výsledky činnosti organizací a jejich význam? K jakým zjištěním dospělo poválečné vyšetřování a bylo objektivní? Dokázal soud objektivně posoudit vinu obžalovaných či ocenit jejich zásluhy? Jaký byl přínos vládního vojska Třetí říši? Jaká byla míra kolaborace nejvyšších důstojníků vládního vojska s nepřítelem? s. 10). Stranou jeho pozornosti nezůstali ani jednotlivci, kteří přijali nabídnutou německou státní příslušnost a angažovali se různou měrou v okupační správě nebo jiných nacistických organizacích. M. Veselý uchopil danou problematiku tak, aby její analýza byla přehledná, a proto rozčlenil práci podle působnosti jednotlivých institucí, ale zachoval se přitom celek činnosti jednotlivých osob a jejich interakce s protektorátní i okupační správou. Z hlavních protektorátních organizací rozebírá jak Český svaz válečníků, tak Ústřední svaz bývalých vojáků s důrazem na aktivity jejich vedoucích. Stranou autorovy pozornosti nezůstaly ani protektorátní politické a veřejnoprávní instituce – Národní

souručenství, Český svaz pro spolupráci s Němci či Česká liga proti bolševismu. Dalším pozitivním rysem práce je, že se soustředil také na sledování názorů a postojů protektorátní i okupační správy k aktivitám zmíněných organizací a to na základě bedlivého archivního výzkumu. Proto mohl M. Veselý podat např. neobyčejně hutný rozbor činnosti Českého svazu pro spolupráci s Němci (s. 240 an.) či popsat Moravcovo úsilí o ovládnutí Národního souručenství (s. 310 an.).

Právě důkladnost archivního bádání, které bylo neobyčejně časově náročné a rozsáhlé, umožnilo autorovi napsat velmi výstižnou syntetizující práci. Pohled na využití fondy z různých ústředních archivů nasvědčuje, že zřejmě nevynechal nic podstatného a důležitého z heuristiky pro danou problematiku. K napsání práce použil také dobovou publicistiku, paměti, periodika, vydané prameny i historiografickou literaturu. Na druhé straně jeho zodpovědný přístup ke studiu archivních materiálů a někdy až minuciózní výklad a snaha využít všechny poznatky pravděpodobně způsobily olbřímí rozsah Veselého disertační práce.

Zásadní přínos práce spatřuji v uceleném pohledu na danou problematiku, významném rozšíření jejího poznání v kontextu soudobé české historiografie. Pokud se některý z historiků či historiček bude v budoucnu zabývat problémy české kolaborace nemůže Veselého práci obejít nebo opomenout. Proto bych doporučoval, aby po příslušných úpravách práci vydal a tím se dostala mezi širší odbornou i laickou veřejnost.

Závěr: PhDr. Martin Veselý ve své disertaci dokázal měrou vrchovatou, jak obeznale umí pracovat s archivními prameny v nejširším slova smyslu a odbornou literaturou, analyzovat, syntetizovat a interpretovat získaná fakta. Je možné konstatovat, že jednoznačně naplnil požadavky na disertační práci, a proto navrhuji, aby mu byl po úspěšné obhajobě udělen titul PhD.

V Praze dne 17. března 2014

PhDr. Jan Gebhart, CSc. DSc.